

Identifying Obstacles to Organizational Ambidexterity in Iranian Insurance Industry

Hossein Damghanian¹ Professor, Department of Business Management, Faculty of Economics, Management and Administrative Sciences, Semnan University, Semnan, Iran. (Corresponding Author).

Fereshteh Ghaleh Agha Bababaei² Postdoctoral Research Fellow, Faculty of Economics, Management and Administrative Sciences, Semnan University, Semnan, Iran.

Received: 09/Sep/2024 | Accepted: 07/Nov/2024

Abstract

Objective: Nowadays, organizational ambidexterity is recognized as a solution to increased competition in the market, and its realization requires the simultaneous use of exploration and exploitation. The current research was conducted aiming to identify the barriers to organizational ambidexterity in the private sector insurance companies of Iran.

Methodology: The research approach was mixed (qualitative-quantitative). In the qualitative part, using thematic analysis method and interviews with thirteen industry experts, the barriers to ambidexterity in the insurance industry were identified. In the quantitative part, the effectiveness and susceptibility of each barrier were investigated applying the Fuzzy DEMATEL method.

Findings: Barriers to organizational ambidexterity include twenty-three concepts and six themes. The themes are as follows: business plans, organizational culture, external environment, human resource management barriers, as well as employees' and managers' limitations. Among them, the most effective theme is business plan barriers, while employees' limitations have the least impact.

Originality: Identification and prioritization of the barriers to organizational ambidexterity in the private insurance industry, which has not been studied before, provide a suitable opportunity for the companies in this industry to realize both exploitation and exploration at the same time.

Keywords: Organizational Ambidexterity; Exploitation; Exploration; Obstacles and the Insurance Industry.

1. hdamghanian@semnan.ac.ir
2. fereshtehbabai@semnan.ac.ir

عنوان مقاله: شناسایی موانع دوسوتوانی سازمانی در صنعت

بیمه ایران^۱

حسین دامغانیان^۲، فرشته قلعه آقا بابائی^۳

مقاله پژوهشی

دریافت: ۱۴۰۳/۰۶/۱۹

پذیرش: ۱۴۰۳/۰۸/۱۷

چکیده:

هدف: دوسوتوانی سازمانی به عنوان پاسخی به افزایش رقابت در بازار شناخته می‌شود و تحقق آن مستلزم به کارگیری همزمان اکتشاف و بهره‌برداری است. پژوهش حاضر با هدف شناسایی موانع دوسوتوانی سازمانی در شرکت‌های بیمه‌گر بخش خصوصی کشور صورت گرفته است.

روش‌شناسی: رویکرد پژوهش حاضر آمیخته (کیفی - کمی) است؛ در بخش کیفی با روش تحلیل مضمون و مصاحبه با ۱۳ نفر از خبرگان صنعت، موانع دوسوتوانی در صنعت بیمه شناسایی و در بخش کمی با روش دیتمل فازی به بررسی میزان اثرگذاری و اثرباری هر یک از موانع پرداخته شده است.

یافته‌ها: موانع دوسوتوانی سازمانی شامل بیست و سه مضمون فرعی و شش مضمون اصلی؛ موانع طرح کسبوکار، موانع فرهنگی سازمان، موانع محیط خارجی، موانع مدیریت منابع انسانی، محدودیت‌های کارکنان و محدودیت‌های مدیران است و در این بین اثرگذارترین مضمون موانع طرح کسبوکار است و محدودیت‌های کارکنان در انتهای طیف اثرگذاری قرار دارد.

ارزش/اصالت پژوهش: شناسایی موانع دوسوتوانی سازمانی در بخش خصوصی صنعت بیمه که پیش از این مورد مطالعه قرار نگرفته بود و شناخت اولویت‌بندی آنها، موقعیت مناسبی برای شرکت‌های بیمه‌گر برای تحقق همزمان بهره‌برداری و اکتشاف فراهم می‌آورد. پیشنهادهای اجرایی/پژوهشی: در این پژوهش یک برنامه عملیاتی برای رفع موانع دوسوتوانی سازمانی به ترتیب اهمیت و تأثیرگذاری آنها تدوین و پیاده‌سازی شده است.

کلیدواژه‌ها: دوسوتوانی سازمانی، بهره‌برداری، اکتشاف، موانع، صنعت بیمه.

۱. این مقاله از طرح پساد کتری دانشگاه سمنان با شماره قرارداد ۲۳۲۷۶ استخراج گردیده است.

۲. استاد، گروه مدیریت بازرگانی، دانشکده اقتصاد، مدیریت و علوم اداری دانشگاه سمنان، سمنان، ایران (نویسنده hdamghanian@semnan.ac.ir مسئول).

۳. پژوهشگر پساد کتری، دانشکده اقتصاد، مدیریت و علوم اداری دانشگاه سمنان، سمنان، ایران.

fereshtehbabai@semnan.ac.ir

مقدمه

پیشرفت فناوری موجب افزایش پویایی بازارها و تهدیدات محیطی برای شرکت‌ها شده است؛ در نتیجه بسیاری از شرکت‌ها ناچار به بررسی و تغییر مدل کسب‌وکار فعلی خود شده‌اند. در چنین فضایی دستیابی به تعادل میان بهره‌برداری از دانش موجود و اکتشاف دانش و فرصت‌های جدید می‌تواند اهرمی برای موفقیت باشد؛ براساس مطالعات انجام‌شده، این مفهوم تعادل که به عنوان دوسوتوانی سازمانی^۱ شناخته می‌شود، بر عملکرد شرکت‌ها تأثیر مثبت دارد (Wolf *et al.*, 2019, *Trieu et al.*, 2023, Gualandris, Legenvre, & Kalchschmidt, 2018).

به طور کلی، شرکت‌های دوسوتوان توانایی رقابت در بازارهای بالغ (جایی که هزینه و کارایی جنبه‌های حیاتی به شمار می‌روند) و بازارهای نوظهور (جایی که آزمایش، سرعت، انعطاف‌پذیری و نوآوری‌های رادیکال از جنبه‌های حیاتی است) را دارند (Chams-Anturi, Moreno-Luzon, & Escoria-Caballero, 2019). عامل مناسب بین اکتشاف و بهره‌برداری منعکس کننده قابلیت پیچیده‌ای است که مزیتی رقابتی فراتر از مزیت‌های به دست آمده توسط هر یک از این فعالیت‌ها به صورت جداگانه ایجاد می‌کند (Colbert, 2004). یک سازمان دوسوتوان با جست‌وجوی یادگیری نحوه انجام کار مناسب را آغاز می‌کند و به دنبال ارائه محصولات یا خدمات جدید یا در تلاش برای کامل ساختن و بهره‌برداری از آنهاست تا بر بازار تسلط یابد؛ پس از مدتی، این امر محقق می‌شود و شیوه‌های اکتشاف به بهره‌برداری تبدیل می‌شوند و مسیر تغییر می‌کند، شرکت تقریباً به طور انحصاری به سمت بهره‌برداری می‌رود و این فرایند به صورت یک چرخه پیوسته ادامه می‌یابد؛ بخش اکتشافی شرکت به نوآوری می‌پردازد و شایستگی‌های جدیدی برای بخش بهره‌برداری فراهم می‌سازد و بخش بهره‌برداری به بخش اکتشافی متصل می‌شود؛ هر دو فرایند اهمیت و جایگاه یکسانی دارد و هر کدام از دیگری تغذیه و حمایت می‌کنند (Zabiegalski, 2015).

بنابراین، توسعه دوسوتوانی به یک موضوع اساسی برای مدیران امروزی تبدیل شده است و پژوهشگران به طور گسترده آن را مطالعه کرده‌اند (Birkinshaw & Gupta, 2013) اما برخلاف مطالعات وسیع صورت گرفته در رابطه با دوسوتوانی سازمانی، عمدتاً این مطالعات بر اهمیت دوسوتوانی سازمانی تأکید دارد یا به بررسی عوامل تأثیرگذار بر آن می‌پردازد، در حالی که اغلب شرکت‌هادر پیاده‌سازی دوسوتوانی سازمانی با مشکلاتی روبرو هستند (D'Souza, Sigdyal & Strickell, 2017) و دستیابی به آن را دشوار می‌دانند؛ پرسش‌ها و تردیدهای

1. Organizational Ambidexterity

نظری قابل توجهی در رابطه با زمینه‌ها و محدودیت‌های خارجی و داخلی دوسوتوانی سازمانی وجود دارد (Dolz, Iborra & Safón, 2019) که دستیابی به دوسوتوانی را از آنچه به نظر می‌رسد، دشوارتر می‌سازد و یافتن راه حل مناسب برای معضل دوسوتوانی را یک کار بسیار وابسته به زمینه، پیچیده و فاقد دستور مشخص برای پیاده‌سازی معرفی می‌کند (Brix, 2019); نهایتاً با وجود آگاهی و شناخت مدیران در رابطه با ضرورت دوسوتوانی نسبت به توانایی شرکت‌ها در سازماندهی فعالیت‌های بهره‌برداری و اکتشافی برای ارائه عملکرد کوتاه‌مدت و بلندمدت اطمینانی وجود ندارد (D'Souza, Sigdyal & Struckell, 2017). این در حالی است که تلاش قابل توجهی برای سازماندهی یافته‌ها صورت نگرفته است و بهدلیل پیچیدگی موضوع‌های این حوزه، بررسی نظام‌مندتری با در نظر گرفتن تمام جنبه‌های مفهوم نیاز است (Kassotaki, 2022).

صنعت بیمه در کشور نیاز ویژه‌ای به دوسوتوانی دارد؛ زیرا ماهیت خدماتی و رقابتی آن بهویژه در سالیان اخیر بهدلیل کاهش تسلط یک بنگاه دولتی و تقسیم سهم بازار آن میان شرکت‌های بیمه‌گر خصوصی و افزایش تعداد شرکت‌های بیمه، تخصصی‌سازی برخی از فعالیت‌های آنها را به دنبال داشته است؛ به همین سبب سهم بخش خصوصی در این صنعت افزایش چشم‌گیری داشته و شرکت‌های متعدد با هدف ارائه خدمات بیمه‌ای مطلوب و باکیفیت و ایجاد تنوع در بازار و کسب رضایت بیمه‌گذاران شکل گرفته است که هر یک برای جلب رضایت مشتری و حفظ جایگاه رقابتی خود به دنبال ابزارها و فرایندهای جدید، افزایش مستمر بهره‌وری و ایجاد بهبودهایی در انعطاف‌پذیری برای حرکت به سمت تحکیم موقعيت خود و ارائه جایگزین‌های قوی برای خدمات موجود خود هستند. از طرفی بخش خصوصی علاوه بر این که شرایط مطلوب‌تری برای تغییر و بهبود دارد، بیش از بخش دولتی نیازمند دوسوتوانی سازمانی است، چراکه بخش دولتی به بهره‌برداری گرایش بیشتری دارد ولی تمرکز بخش خصوصی بیشتر بر اکتشاف است (Priyanka, Jain & Dhir, 2022) هرچند از حمایت‌های بخش دولتی برخوردار نیست. بهویژه در کشورمان به طور خاص صنعت بیمه آن به دلیل ماهیت خدماتی، تخصصی‌سازی و شکل تقسیم بازار آن و نبود مطالعه منسجم و جامع در این حوزه و نیاز مبرم به دلیل فضای رقابتی آن و افزایش شرکت‌های خصوصی در این حوزه، لزوم مطالعه مواعن مختص به آن احساس می‌شود.

بر اساس شکاف ادبیات و نیاز صنعت، پژوهش حاضر به بررسی و رتبه‌بندی مواعن شکل‌گیری و جاری‌سازی دوسوتوانی سازمانی از نگاه خبرگان در صنعت بیمه و نوع مشخصی از شرکت‌ها (خصوصی) پرداخته تا در اجرای برنامه‌ها و اهداف کلان صنعت ثمریخشن باشد. درمجموع دوسوتوانی سازمانی و توسعه آن با رویکردهای مناسب راه حلی برای موفقیت بلندمدت صنعت

بیمه به شمار می‌آید. به این ترتیب پرسش اصلی پژوهش مشخص می‌شود، موانع دوسوتوانی سازمانی در شرکت‌های بیمه‌گر خصوصی چیست؟ این پژوهش با شناسایی موانع و رتبه‌بندی آنها در پیاده‌سازی دوسوتوانی به تشخیص نقاط ضعف و چالش اصلی، شناخت اولویت‌بندی اقدامات لازم، افزایش انگیزه (ناشی از رفع ابهامات و شناخت مسئله)، تسهیل تصمیم‌گیری، طراحی نحوه بهبود فرایندها و درنهایت ارزیابی پیشرفت‌ها کمک می‌کند.

مبانی نظری پژوهش

در ادبیات سازمانی واژه دوسوتوانی متشکل از دو واژه لاتین (Ambi) به معنای دو سو یا دو دست و (Dexterity) به معنای مهارت و چاکری است و نخستین بار دانکن^۱ آن را در ادبیات یادگیری سازمانی ارائه کرد. به این معنا که یک سازمان دوسوتوان پیش از هر توافق‌مندی، یک سازمان یادگیرنده است و صرفنظر از نتایج، سازمان‌های دوسوتوان و اعضای آنها همیشه یاد می‌گیرند و در عمل یادگیری جدید را در فرایندهای سازمان وارد می‌کنند (Zabiegalski, 2019). اما نقطه عطف و در نتیجه افزایش علاقه و پژوهش در مورد این قابلیت به مطالعه مارس^۲ بر می‌گردد که اهمیت برقراری تعادل مناسب بین فعالیت‌های بهره‌برداری و اکتشاف را برجسته ساخته است (Chams-Anturi, Moreno-Luzon & Escoria-Caballero, 2019).

بهره‌برداری به کارایی، کنترل، اطمینان، پالایش، کاهش واریانس و بهبود دانش و فناوری موجود مربوط می‌شود و به استفاده و بهره‌گیری از دانش فعلی سازمان اشاره دارد؛ از سوی دیگر، اکتشاف با آزمایش، انعطاف‌پذیری، تفکر واگرا، خط‌پذیری، افزایش واریانس، دانش جدید و استفاده از فناوری جدید همراه است؛ در نتیجه به جستجوی دانش و فرصت‌های جدید اشاره دارد (Priyanka, Jain & Dhir, 2022). شرکت‌هایی که تنها بر اکتشاف تمرکز دارند از دانش خود بهره نمی‌برند و مشکل فقدان کارایی دارند که رقابت‌پذیری آنها را کاهش می‌دهد؛ بنابراین، تعادل بین اکتشاف و بهره‌برداری، عملکرد شرکت را با ایجاد شرایط نوآوری، انعطاف‌پذیری و اثربخشی بدون از دست دادن مزایای ثبات و کارایی بهبود می‌بخشد (Wang, & Rafiq, 2014).

این در حالی است که هدف یک سازمان اکتشاف‌گر^۳ ایجاد انعطاف‌پذیری نسبت به یادگیری است و هدف یک سازمان بهره‌بردارگر^۴ دستیابی به کارایی بهتر از طریق تمرکز بر تولید است

-
1. Duncan
 2. March
 3. Exploration-oriented
 4. Exploitation-oriented

و سازگار می‌سازد؛ به گونه‌ای که هدف هر دو ایجاد تغییراتی در فرایند کسب‌وکار برای برآورده ساختن نیازها، خواسته‌ها و ترجیحات فعلی و آینده مشتریان برای پیش‌گرفتن از رقبا است؛ و از آنجا که این ویژگی‌ها مکمل یکدیگرند، ضروری است برای پیشرفت کسب‌وکارها به کار گرفته شوند (Ghantous & Alnawas, 2020).

سه نوع دوسوتوانی در مطالعات معرفی شده است: ۱. دوسوتوانی موقتی^۱: در همه سازمان‌ها، خودآگاه یا ناخودآگاه به کار می‌رود و به طور پیوسته رفتار بهره‌بردارانه به رفتار اکتشافی (و برعکس) تغییر می‌کند؛ ۲. دوسوتوانی ساختاری^۲: یک فضای اکتشافی جداگانه در نظر گرفته می‌شود که در آن امکان کاوش، خلاقیت یا نوآوری وجود دارد، مانند واحد تحقیق و توسعه و بخش توسعه پیشرفتی یا فضای خلاق. در واقع فضای دوسوتوانی ساختاری به هر فضای مشخصی اطلاق می‌شود که در آن خلاقیت یا نوآوری مجاز است؛ ۳. دوسوتوانی زمینه‌ای^۳: پیچیده‌ترین نوع دوسوتوانی سازمانی و قطعاً بهترین نوع آن. سازمانی که در چنین سطحی قرار می‌گیرد، می‌توان یقیناً یک سازمان دوسوتوان دانست. در این نوع دوسوتوانی توانایی بهره‌برداری و اکتشاف با اندازه و در زمان مناسب در فرهنگ سازمان تا سطح فردی نفوذ کرده است؛ در این شرایط سازمان نیازی به تغییر قوانین ندارد و هیچ واحد یا بخش مجزایی برای دوسوتوانی در نظر گرفته نمی‌شود و کل سازمان به عنوان یک فضای مولد و خلاق عمل می‌کند و به نوعی دوسوتوانی وارد دی‌ان‌ای^۴ سازمان می‌شود (Zabiegalski, 2019).

در ادامه بخشی از مرتبطترین پژوهش‌های انجام‌شده در رابطه با موضوع مورد مطالعه در [جدول \(۱\)](#) گردآوری شده است:

-
1. Temporal Ambidexterity
 2. Structural Ambidexterity
 3. Contextual Ambidexterity
 4. DNA

جدول ۱: مرور پیشینه موضوع

ردیف	پژوهشگر	نتایج
۱	Raisch & Birkinshaw (2008)	پژوهشگران با بررسی عوامل مؤثر بر دوسوتوانی سازمانی نشان می‌دهند؛ برخی فرهنگ‌های سازمانی که تمرکز شدیدی بر بهره‌برداری دارند، مانع شکل‌گیری فعالیت‌های اکتشافی می‌شوند. علاوه بر این، کمبود منابع مالی و انسانی کافی برای حمایت از فرایندهای اکتشافی نیز توانایی سازمان در کشف فرصت‌های نو را کاهش می‌دهد؛ از سوی دیگر، ساختارهای سنتی و سلسله‌مراتبی، با ایجاد محدودیت در تصمیم‌گیری و انعطاف‌ناپذیری ساختاری، مانع جدی در مسیر اکتشافات و نوآوری‌های سازمانی به شمار می‌روند.
۲	Nazari et al. (2021)	پژوهشگران در «فراتحلیل پیشایندهای دوسوتوانی سازمانی» ساختار سازمانی، چشم‌انداز مشترک، هدف راهبردی، مدیریت منابع انسانی، گرایش به بازار، رقابت‌پذیری، حافظه سازمانی، گرایش کارآفرینانه سازمان، یکپارچگی رفتار تیم مدیریت و پیچیدگی محیطی را دارای بیشترین اندازه اثر شناسایی کردند.
۳	Ghafary & Hashem Zadeh Khorasgani (2024)	پژوهشگران با هدف شناسایی و تبیین عوامل مؤثر بر دوسوتوانی سازمانی در سازمان‌های علمی و فناورانه گردشگری جهاد دانشگاهی، مدیریت و رهبری چندوجهی منابع انسانی مختلف‌الوجه ^۱ و تنوع ساختاری را از عوامل مؤثر بر استقرار دوسوتوانی در سازمان‌های نامبرده معرفی می‌کنند.
۴	Palioikaité & Pačesa (2015)	با بررسی رایطه میان آینده‌نگری سازمانی و دوسوتوانی سازمانی، آینده‌نگری سازمانی (به عنوان مجموعه‌ای از بیویش‌های محیطی، انتخاب راهبردی و قابلیت‌های یکپارچه) را زمینه‌ساز دوسوتوانی سازمانی می‌داند.
۵	Pourabedi (2016)	پژوهشگر با بررسی سازمان‌های علمی و فناورانه (جهاد دانشگاهی)، معماری فرایندهای دوسوتوانی مبتنی بر بهره‌گیری از هوشمندی متعددانه در کنار مهندسی پژوهش و بهره‌برداری فناورانه را به عنوان مفاهیم اساسی دست‌یابی به دوسوتوانی سازمانی به شمار می‌آورد.
۶	Severgnini, Vieira, & Gal-damez (2018)	در مطالعه‌ای در شرکت‌های نرم‌افزاری بزرگیل سه بعد سیستم‌های ارزیابی عملکرد، یعنی تمرکز توجه، مشروعیت‌سازی و تصمیم‌گیری راهبردی را بر دوسوتوانی سازمانی تأثیرگذار می‌داند و معتقدند دوسوتوانی سازمانی تأثیر عمده‌ای بر عملکرد سازمانی دارد.
۷	Gianzina-Kas-sotaki, (2017)	پژوهشگر معتقد است نفوذ دوسوتوانی بهدلیل انعطاف ساختار سازمانی است، همچنین مدیران با سبک رهبری مبادله‌ای عملکرد بهتری به عنوان مدلر دوسوتوان دارند و دوسوتوانی در سطوح مختلف از طریق فرایندهای مشابه صرف نظر از نوع و اندازه سازمان محقق می‌شود.
۸	Latukha et al., (2022)	پژوهشگران براساس مجموعه داده‌های مقطعی از ۸۸ شرکت محلی روسی و در نظر گرفتن شیوه‌های مدیریت استعداد به عنوان عامل مهم اثربخش بر دوسوتوانی به توضیح چگونگی و چرایی تأثیر مدیریت استعداد بر عملکرد شرکت می‌پردازن.

1. Diversus Aspectus

2. Performance Measurement Systems (PMSs)

۱- پژوهشگران
۲- رقابت‌پذیری
۳- چندوجهی
۴- قابلیت‌های یکپارچه
۵- مهندسی پژوهش
۶- تأثیرگذاری
۷- ارزیابی عملکرد
۸- تأثیر مدیریت استعداد

ادامه جدول ۱: مرور پیشینه موضوع

ردیف	پژوهشگر	نتایج
۹	Mom et al., (2019)	با بررسی چگونگی تسهیل دوسوتوانی سازمانی به وسیله شبوهای منابع انسانی نتیجه می‌گیرند که شبوهای منابع انسانی افزایش دهنده توانایی و انگیزه دوسوتوانی در مدیران عملیاتی است. در این مطالعه اثربخشی سیستم‌های راهبردی منابع انسانی در حمایت از دوسوتوانی فردی و سازمانی نیز تأیید می‌شود.
۱۰	Ed-Dafali et al., (2023)	پژوهشگران رابطه بین جهت‌گیری‌های راهبردی (بازار محوری و کارآفرین محوری) و دوسوتوانی سازمانی را براساس داده‌های یک نمونه از ۱۴۴ شرکت کوچک و متوسط متعلق به بخش‌های مختلف اقتصادی تأیید می‌کنند.
۱۱	López-Zapata, & Ramírez-Gómez, (2023)	این مطالعه تأثیر سرمایه فکری بر دوسوتوانی سازمانی را با ارزیابی تأثیر میانجی ا نوع مختلف فرهنگ‌های سازمانی تحلیل می‌کند و نشان می‌دهد که سرمایه فکری با دوسوتوانی سازمانی رابطه مثبت دارد و تأثیر واسطه‌ای فرهنگ طایفه‌ای و فرهنگ سلسله‌مراتبی معنادار نیست.

براساس شکاف پژوهشی تبیین شده در بخش مقدمه، پژوهش حاضر به دنبال شناسایی و اولویت‌بندی موانع دوسوتوانی سازمانی در بخش خصوصی صنعت بیمه است تا تشخیص چالش‌های اصلی و اولویت‌بندی آنها، تصمیم‌های بهتری در اجرای دوسوتوانی اتخاذ شود و زمینه موقفيت بلندمدت صنعت را فراهم آورد. این پژوهش تلاشی برای پاسخ به دو پرسش ذیل است:

۱. موانع شکل‌گیری دوسوتوانی در بخش خصوصی صنعت بیمه ایران کدام است؟
۲. چه روابطی میان موانع تأثیرگذار وجود دارد؟

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از حیث هدف از نوع پژوهش‌های توسعه‌ای – کاربردی محسوب می‌شود. در بخش کیفی از روش تحلیل مضمون^۱ استفاده شده است که روشهای برای شناخت، تحلیل و گزارش الگوهای موجود در داده‌های کیفی با شش گام به این شرح است: ۱. آشنایی با متن، ۲. خلق کدهای اولیه، ۳. جست‌وجوی مضماین، ۴. بررسی مضماین، ۵. نام‌گذاری مضماین و ۶ تدوین گزارش (Scharp & Sanders, 2018). جامعه آماری بخش کیفی متشكل از خبرگان و مدیران حوزه بیمه است (که حداقل از مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد و ۵ سال سابقه مدیریتی، عضویت هیئت علمی در داشگاه‌ها و علاقه به حوزه مورد مطالعه برخوردار باشند). اطلاعات جمعیت‌شناسی خبرگان در [جدول \(۲\)](#) گردآوری شده است.

1. Thematic Analysis

جدول ۲: اطلاعات جمعیت شناختی مصاحبه‌شوندگان

۲	زن	جنسیت
۱۱	مرد	
۴	کارشناسی ارشد	تحصیلات
۹	دکتری	
۵	بین ۵ تا ۱۰ سال	
۳	بین ۱۰ تا ۱۵ سال	سابقه
۳	بین ۱۵ تا ۲۰ سال	
۲	بین ۲۰ تا ۲۵ سال	

ابزار گردآوری داده‌ها مصاحبه نیمه‌ساختاریافته است، نمونه پرسش‌های طرح شده در مصاحبه‌ها در **جدول (۳)** گردآوری شده است که اکثراً به صورت حضوری و در دفتر کار خبرگان و در بازه زمانی ۳۰ تا ۴۵ دقیقه انجام شده است و براساس پاسخ‌های خبرگان پرسش‌های متناسب جدید طرح شد؛ سیزده مصاحبه به روش نمونه‌گیری هدفمند و با روش گلوله بر夫ی^۱ انجام شد، اشباع نظری داده‌ها از مصاحبه یازدهم محقق شد و برای اطمینان بیشتر دو مصاحبه دیگر نیز صورت گرفت.

جدول ۳: نمونه پرسش‌های مطرح شده در مصاحبه نیمه‌ساختاریافته

پرسش اصلی	پرسش‌های فرعی
۱. به نظر شما چه شرایطی می‌تواند تشدید کننده تضادهای موجود میان بهره‌برداری و اکتساف دوسوتوانی سازمانی باشد؟	
۲. فرایندهای داخلی صنعت بیمه را تا چه اندازه در پاسخ به چالش‌های دوسوتوانی توانند موانع ارزیابی می‌کنند؟ با دلیل بفرمایید.	
۳. از نظر شما آیا اقدامات مؤثری در تحقیق دوسوتوانی در بخش خصوصی صنعت بیمه دوسوتوانی صورت گرفته است؟	
۴. براساس تجربه شما چه چالش‌هایی در بخش خصوصی صنعت بیمه برای اجرای دوسوتوانی وجود دارد؟	در بخش خصوصی
۵. تأثیر رقابت در بازار صنعت بیمه بر دوسوتوانی سازمانی چگونه است، آیا موجب تشدید صنعت بیمه ایران کدام موافع می‌شود؟	صنعت بیمه ایران کدام موافع می‌شود؟
۶. آیا می‌دانید که مقررات حاکم بر صنعت از جمله موافع دوسوتوانی به چه شکل اثرگذار است؟	
۷. آیا هماهنگی میان بخش‌های مختلف صنعت و نظام مدیریتی مسلط بر دوسوتوانی سازمانی تأثیرگذار است؟	

1. Snowball

جهت اطمینان از روایی، برای تعریف موضوع بررسی جامعی در ادبیات انجام شد و سپس مصاحبه‌ها با هدایت متخصصین صورت گرفت، کدها و مفاهیم استخراجی، مستمراً با داده‌ها مقایسه و تناسب آنها بررسی شد. جهت بررسی پایایی پژوهش از دو روش پایایی بازآزمون (شاخص ثابت) و توافق بین دو کدگذار (توافق درون موضوعی) استفاده شده است **جدول (۴)** که مقادیر به دست آمده بالاتر از ۶۰٪ و حاکی از نتایج قبل قبول است (Kastar, 2009).

جدول ۴: نتایج بررسی پایایی بین دو کدگذار و بازآزمون

نتایج بررسی پایایی بین دو کدگذار						نتایج بررسی پایایی بین دو کدگذار و بازآزمون					
مصاحبه‌شونده	مصاحبه‌شونده	مصاحبه‌شونده	مصاحبه‌شونده	مصاحبه‌شونده	مصاحبه‌شونده	مصاحبه‌شونده	مصاحبه‌شونده	مصاحبه‌شونده	مصاحبه‌شونده	مصاحبه‌شونده	مصاحبه‌شونده
۱	۲۴	۲۰	۲۶	۲۳	۳	۴	۲۰	۲۴	۲۳	۲۷	۴
۲	۶۲	۷۳	۱۱	۷۷	۱۱	۱۰	۲۸	۲۳	۲۲	۵	۳
۳	۱۶۹	۷۳	۶۲	۲	۲	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
۴	۱۷۱	۷۷	۶۶	۲	۲	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
مجموع											

$$\frac{۶۲ \times ۲}{۷۳} \times \% ۱۰۰ = \% ۱۶۹ = \frac{\text{درصد پایایی بین دو کدگذار}}{\text{تعداد کل کدها}}$$

$$\frac{۶۶ \times ۲}{۷۷} \times \% ۱۰۰ = \% ۱۷۱ = \frac{\text{درصد پایایی بازآزمون}}{\text{تعداد کل کدها}}$$

به منظور بررسی روابط سببی میان عوامل پیچیده و متعدد (مضامین به دست آمده در بخش کیفی) از روش دیمتل فازی که بر مبنای نظریه گراف و تسمیم‌گیری چندمعیاره به درک بهتر روابط علّی و ترسیم نقشه روابط شبکه‌ای معیارها در گروه علت/ معلوم می‌پردازد (lin, 2013) استفاده شده است. در این روش از نظرات محدودی از خبرگان (از نظرات ۹ نفر از خبرگانی که به شناسایی مضامین در بخش کیفی پرداختند) استفاده شد و از آنجا که عمدها نظرات این گروه به صورت توصیف‌های زبانی و غیرشفاف است، با هدف کاهش ابهام و یکپارچه‌سازی، واژگان زبانی آنها به اعداد فازی مطابق **جدول (۵)** برگردانده شده است.

جدول ۵: مقایسه زبان‌شناسی فازی برای مقایسه‌های زوجی

متغیر	معادل قطعی	معادل فازی
بی تأثیر	۰	(۰, ۰/۲۵)
تأثیر کم	۱	(۰, ۰/۲۵, ۰/۵)
تأثیر متوسط	۲	(۰/۲۵, ۰/۵, ۰/۷۵)
تأثیر زیاد	۳	(۰/۵, ۰/۷۵, ۱)
تأثیر خیلی زیاد	۴	(۰/۷۵, ۱, ۱)

با به کارگیری متغیرهای زبانی فازی و پرسشنامه مقایسه‌های زوجی از خبرگان خواسته شد تأثیر موافق شناسایی شده را با واژگان زبانی جدول فوق مشخص نمایند؛ سپس گامهای روش دیمترل فازی مطابق رویه زیر طی شده است (Zhou et al., 2018). میانگین نظر خبرگان براساس فرمول زیر محاسبه شد:

$$\tilde{z} = \frac{\tilde{x}^1 \oplus \tilde{x}^2 \oplus \tilde{x}^3 \oplus \dots \oplus \tilde{x}^p}{p}$$

در این فرمول p تعداد خبرگان $\tilde{x}^1, \tilde{x}^2, \dots, \tilde{x}^p$ به ترتیب نشان‌دهنده خبره اول، دوم و p است و \tilde{z} عدد فازی مثلثی به صورت (l_{ij}, m_{ij}, u_{ij}) است؛ و به وسیله روابط زیر به استانداردسازی و تبدیل مقیاس‌ها به مقیاس‌های قابل مقایسه پرداخته شد.

$$a_{ij} = \left(\sum_{j=1}^i l_{ij}, \sum_{j=1}^i m_{ij}, \sum_{j=1}^i u_{ij} \right)$$

$$r = \max_{1 \leq i \leq n} \left(\sum_{j=1}^n u_{ij} \right)$$

$$x_{ij} = \frac{z_{ij}}{r} = (l_{ij}, m_{ij}, u_{ij})$$

ماتریس X در این روابط، ماتریس فازی روابط مستقیم استاندارد شده است که ماتریس فازی مجموع روابط T از آن به دست می‌آید. در این ماتریس $x_{ij} = (l_{ij}, m_{ij}, u_{ij})$ و مقادیر درایه‌های

ماتریس‌های X_l و X_m و X_u شامل d' و u' در ماتریس X است:

$$Xl = [l_{ij}^u], Xm = [m_{ij}^u], Xu = [u_{ij}^u]$$

و $t_{ij} = (l_{ij}^u, m_{ij}^u, u_{ij}^u)$ است؛

$$[l_{ij}^u] = X_l \times (I - X_l)^{-1}, [m_{ij}^u] = X_m \times (I - X_m)^{-1}, [u_{ij}^u] = X_u \times (I - X_u)^{-1}$$

تمامی مقادیر ماتریس T به صورت اعداد فازی مثلثی و مطابق روابط بالا به دست می‌آید. R و D به ترتیب مجموع ستون و سطر برای هر عنصر در ماتریس T است. در نهایت $D+R$ و $D-R$ فازی‌زدایی، روابط و تأثیرات موانع شناسایی و در بخش کیفی در نمودار علی ترسیم شد.

یافته‌های پژوهش

متن مصاحبه‌ها با روش تحلیل مضمون، پیاده‌سازی شد و با قرائت چندباره کدهای اولیه استخراج شد. کدها در یک فرایند رفت‌وبرگشتی تکمیل و نهایی شدند. کوشش شد، مفاهیم و مضماین استخراج شده در این فرایند مرزهای مشخص و غیرهمپوشان داشته باشند. بخشی از متن یک مصاحبه و مفاهیم شناسایی شده در **جدول (۶)** آورده شده است و مضماین فرعی و اصلی متناسب با هر یک نیز با فلاش به یکدیگر مرتبط شده است.

جدول ۶: نمونه مصاحبه، کدگذاری و شکل‌گیری مضماین

متن مصاحبه	کدهای شناسایی شده	مضایمین فرعی	مضایمین اصلی
تمرکز بیشتر شرکت‌های بیمه‌گر بر جذب مشتری و کسب درآمد به وسیله بیمه‌های اجباری است و به سایر بیمه‌ها در مجموع فرایندهای دیگر توجهی نمی‌شود. تنها زمانی علاوه و تعهد — بی‌علاوه و محدودیت‌های مدیران بی‌تعهدی	برنامه و سیاست ← راهبرد ← موانع طرح کسب و کار	← راهبرد ← برنامه و سیاست	مضایمین اصلی
یک فرایند در شرکت مورد توجه قرار می‌گیرد که به وضوح جزء برنامه و سیاست‌های آن شرکت قرار گیرد و همه از صدر تا ذیل برای آن تلاش کنند؛ به همین جهت باید همگی در رابطه با آن موضوع احساس مسئولیت کنند و برای آن پاسخ‌گو باشند.	← موانع مدیریت شیوه ارزیابی ← سیستم ارزیابی ← موانع انسانی	← شیوه ارزیابی ← سیستم ارزیابی ← موانع مدیریت	کسب و کار
در مرحله اول ۱۳۶ کدی به دست آمد که با در نظر گرفتن وجود شباهت و تفاوت کدهای به دست آمده، پس از توسعه، حذف یا ادغام آنها ۲۳ مضمون فرعی منحصر به فرد به دست آمد که در راستای پاسخ به پرسش پژوهش در ۶ مضمون اصلی، به این شرح، قرار گرفتند: ۱. موانع طرح کسب و کار به معنای موانعی که به وضعیت و چگونگی کسب درآمد توسط شرکت مرتبط است، ۲. موانع فرهنگی سازمان به عنوان موانعی که به مجموعه مفروضات سازمانی شامل باورها، روش‌ها و رویه‌ها مرتبط است و اعضا را هم‌راستا می‌سازد، ۳. موانع محیط خارجی که موانع ایجاد شده به	← موانع طرح کسب و کار ← شیوه ارزیابی ← سیستم ارزیابی ← موانع انسانی	← شیوه ارزیابی ← سیستم ارزیابی ← موانع انسانی	کسب و کار

وسیله مجموعه نیروهایی است که سازمان با آنها احاطه شده است و بر آن تأثیر می‌گذارد،^۴ موانع مدیریت منابع انسانی که موانع مدیریت فرایندها و سازماندهی امور مربوط به نیروی انسانی است،^۵ محدودیت‌های کارکنان به عنوان مجموعه موانعی که به ویژگی‌های کارکنان مرتبط است و عرض محدودیت‌های مدیران که مجموعه موانعی است که به ویژگی‌های مدیران برمی‌گردد. بیشترین فراوانی مضامین فرعی از نظر خبرگان مربوط به سیستم جبران خدمات و کمترین فراوانی مربوط به راهبرد است؛ هر یک از مضامین در **جدول (۷)** توضیح داده شده است:

جدول ۷: مضامین اصلی، فرعی، فراوانی و توضیح آنها

مضامین اصلی مضامین فرعی فراوانی		توضیحات
۳	اهداف	میزانی که دوسوتوانی در اهداف اصلی سازمان قرار گرفته است، عدم توازن در اهداف، تأکید بیش از حد بر بهره‌وری یا تمرکز بر اهداف کوتاه‌مدت که هر دو جنبه نوآوری و بهره‌برداری را محقق نمی‌سازد.
۲	راهبرد	مجموعه برنامه‌ها تا جه اندازه هم راستا با نگرش دوسوتوان است، تمرکز بر یکی از دو جنبه بهره‌برداری یا اکتشاف و نادیده گرفتن دیگری مانع تعادل در این دو جنبه و ایجاد دوسوتوانی سازمانی می‌شود.
۵	منابع طرح شیوه تخصیص	میزانی که رویکرد تخصیص منابع سازمان در جهت تحقق همزمان اکتشاف و بهره‌برداری باشد یا در تخصیص منابع به یکی از این رویکردها گرایش بیشتر وجود داشته باشد.
۴	نحوه تعامل با خارج	شكل برقراری ارتباط سازمان با محیط خارجی شامل روابط با مشتریان، تأمین کنندگان و سایر ذی‌نفعان می‌تواند با ایجاد شبکه‌های همکاری، دسترسی به منابع دانش جدید، افزایش انعطاف‌پذیری و... در حفظ توجه بر هر دو جنبه بهره‌برداری و اکتشاف یا ایجاد اختلال در نگرش دوسوتوان مؤثر باشد.
۶	ساختار سازمانی	شیوه‌ای که عوامل انجام کار، هماهنگ و کنترل می‌شوند مانند: تفکیک واحدها (اختصاص واحد جداگانه به نوآوری)، رسمیت و... می‌تواند به عنوان مشکلی در ساخت سازمان دوسوتوان بروز نماید.

ادامه جدول ۲: مضامین اصلی، فرعی، فراوانی و توضیح آنها

مضامین اصلی مضامین فرعی فراوانی		توضیحات
سبک	اشتراک‌گذاری	سبک اشتراک‌گذاری دانش و اطلاعات برای ایجاد امنیت بین کارکنان بر تسهیل یادگیری، کاهش سیلوهای اطلاعاتی و تشویق خطرپذیری مؤثر است. اگر تمایل به تبادل اطلاعات و امکان همکاری در سازمان وجود نداشته باشد، تعادل میان بهره‌برداری و اکتشاف محقق نمی‌شود.
موانع فرهنگی سازمان	ارائه الگوی مناسب	ارائه نکردن الگوی مناسب در رابطه با دوسوتوانی در سطح فردی و واحدهای سازمانی موجب راهنمایی نشدن به موقع افراد، سردرگمی، عدم الهام‌گیری و تکرار خطاهای سایر افراد یا واحدها در حوزه دوسوتوانی می‌شود.
ارتباطات سازمانی	کانال‌ها و شبیوهای ارتباطی کارکنان و واحدهای سازمانی	کانال‌ها و شبیوهای ارتباطی کارکنان و واحدهای سازمانی که در گیر ابهام، ناهمانگی، عدم بازخورد مؤثر و زمینه‌ساز بی‌اعتمادی و استرس و فشار روانی است، سدی برای نگرش دوسوتوان در سازمان است.
تغییرات نیازهای اجتماعی	صنعت بیمه	صنعت بیمه صنعتی است که باید به سرعت به تغییرات اجتماعی از جمله تغییرات جمعیتی مانند افزایش سن و مهاجرت و بحران‌های بهداشتی مانند همه‌گیری‌ها پاسخ‌گو باشد. این تغییرات می‌تواند تسهیل‌گر پا مخل دوسوتوانی در سازمان‌ها باشد.
موانع محیط خارجی	شدت رقابت داخلی و بین‌المللی	با جهانی شدن صنعت بیمه و ورود شرکت‌های خارجی، تعدد شرکت‌های بیمه‌گر داخلی و خارجی می‌تواند خالق چالش‌هایی برای شرکت‌های بیمه‌گر و ترغیب‌کننده یا مانع بروز دوسوتوانی باشد.
سیاست‌های دولت در صنعت بیمه	جمهوری اسلامی ایران	مجموعه سیاست‌های دولت در رابطه با کاهش قیمت‌ها و افزایش رقابت، گسترش برنامه‌های مدیریت ریسک برای کاهش خسارت فاشی از حوادث، همچنین آموزش و آگاهی‌بخشی و توسعه بیمه‌های اجتماعی در بهکارگیری رویکرد دوسوتوانی در شرکت‌ها نقش دارد.
قوانين و مقررات	جمهوری اسلامی ایران	قوانين و مقرراتی که از سوی نهادهای منظور تنظیم فعالیت‌های بیمه‌گری و حفاظت از حقوق مصرف‌کنندگان وضع شده است، موجب شتاب یا کاهش سرعت حرکت شرکت‌هادر حوزه دوسوتوانی می‌شود.

ادامه جدول ۷؛ مضمون اصلی، فرعی، فراوانی و توضیح آنها

مضامین اصلی مضامین فرعی فراوانی		توضیحات
سیستم ارزیابی	۷	نحوه ارزیابی کارکنان، تعیین اهداف و انتظارات واضح، شناسایی نقاط قوت و ضعف آنها، مستندسازی مشکلات یا پیشرفت‌ها
عملکرد		نقش قابل توجهی در دوسوتوانی سازمان دارد.
موانع مدیریت خدمات	۱۱	سیستم جبران خدمات دوگانه و در عین حال انگیزه‌بخشی در بهبود مستمر یا توجه صرف به رفتارهای نوآورانه تأثیرگذار است.
منابع انسانی		سیستم آموزش کارکنان با توانمندسازی آنها، بهبود همکاری بین گروه‌ها و درمجموع کمک به واکنش مؤثر دربرابر نیازها و تغییرها و ایجاد توازن در بهره‌برداری و اشتافت همزمان مؤثر است.
سیستم آموزش کارکنان	۵	ترکیب نیروی انسانی سازمانی با مهارت و قابلیت‌های متفاوت حتی با ویژگی‌های جمعیت‌شناختی متفاوت (به لحاظ تجربیات مختلفی که به همراه دارد) در دست‌یابی به دوسوتوانی مؤثر است و تلاش برای یکسان کردن نیروی انسانی تحقق دوسوتوانی را سخت‌تر می‌سازد.
محدودیت‌های کارکنان	۶	ترکیب نیروی انسانی با مهارت و تجربیات که کارکنان را به تحلیل مسائل سازمانی قادر می‌سازد و کیفیت و کارایی، نوآوری و پاسخ‌گویی به تغییرات در مواجهه با چالش‌های محیطی را ممکن می‌کند، در توسعه توازن بهره‌برداری و اشتافت مؤثر است و نداشتن تخصص نیروی انسانی، ناتوانی در نوآوری، کاهش کارایی، ناهمانگی با تغییرات بازار و سرانجام ناتوانی در تحقق دوسوتوانی را به همراه دارد.
نداشتن تخصص	۹	روحیه آزمایشگری در کارکنان به کشف و امتحان ایده‌های جدید، همچنین شناسایی و اصلاح نقاط ضعف و بهبود فرایندهای جاری در شرکت تأثیر می‌گذارد که این ویژگی‌ها به شرکت کمک می‌کند تا همزمان به اشتافت و بهره‌برداری دست یابد.
محدودیت‌های کارکنان	۸	فرمود روحیه جست و جوگری و آزمایشگری ناتوانی در تعامل با گروه کاری
تعامل با گروه کاری	۴	فعالیت‌های گروهی، تضعیف روحیه گروهی و کاهش همکاری خواهد شد و محدودیت‌های دست‌یابی به دوسوتوانی را در سازمان افزایش می‌دهد.
روحیه تطبیق‌پذیری	۶	ناتوانی کارکنان در سازگاری با تغییرات و شرایط متفاوت شامل انعطاف‌پذیری، مدیریت استرس، یادگیری سریع و همکاری می‌تواند در موقعیت دوسوتوانی سازمان مؤثر باشد.

ادامه جدول ۲: مضمین اصلی، فرعی، فراوانی و توضیح آنها

مضامین اصلی مضمین فرعی فراوانی		توضیحات
نهاختن فرصت‌ها و بازار	۷	ناهمانگی با نیازهای بازار، نشاختن رقبا و روندهای بازار و هدایت منابع به سمت پروژه‌های نادرست موجب آسیب‌پذیری سازمان در دوسوتوانی سازمانی خواهد شد.
بی علاقه‌گی و بی تعهدی مدیران	۹	میزان انگیزه، رشد و پیشرفت، رضایتمندی و نوآوری کارکنان در رابطه با موضوعات مختلف (به طور ویژه دوسوتوانی) تابعی از علاقه، پشتیبانی و تعهد مدیر در رابطه با آن موضوع است که می‌تواند فضای تأیید یا کنار گذاشتن دوسوتوانی را ایجاد کند.
ضعف در توانمندسازی کارکنان	۴	ناتوانی مدیر در ایجاد فرصت‌های یادگیری، تشویق به اینتکار عمل و ایجاد محیط مناسبی که کارکنان احساس کنند می‌توانند یاد بگیرند و آموخته‌های خود را به اشتراک بگذارند، مانع توسعه همزمان اکتشاف و بهره‌برداری است.

پس از استخراج موانع از نظرات خبرگان، پرسشنامه مقایسه زوجی با توضیح‌ها و مفاهیم مرتبط با هر یک از موانع جهت تکمیل در اختیار خبرگان قرار گرفت. در این مرحله با طی گام‌های فرایند دیمتل فازی، پس از بهنجارسازی نظرات خبرگان در زمینه موانع سازمان دوسوتوان ماتریس T برای هر یک از حدّهای فازی محاسبه و ترکیب شد. نتایج در **جدول (۸)** نمایش داده شده است.

جدول ۸: ماتریس فازی ارتباط کل T

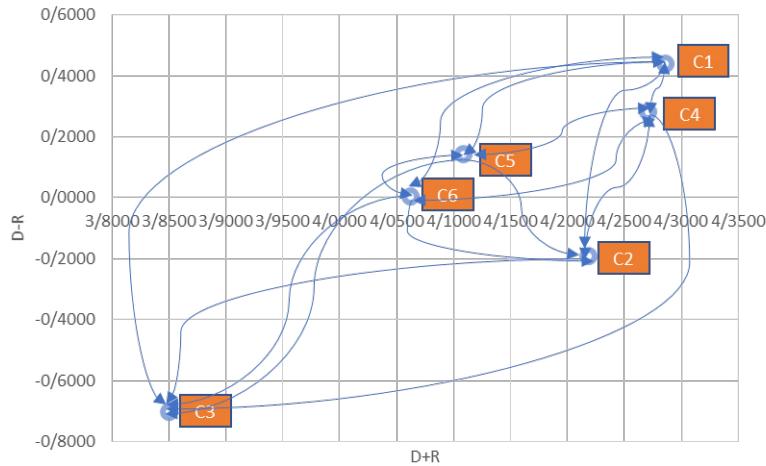
C3	C2	C1	
(۰/۱۴, ۰/۳۶, ۱/۰۰)	(۰/۱۳, ۰/۳۴, ۰/۹۷)	(۰/۰۴, ۰/۱۸, ۰/۷۴)	C1
(۰/۰۸, ۰/۲۷, ۰/۸۸)	(۰/۰۴, ۰/۱۷, ۰/۷۳)	(۰/۰۸, ۰/۲۴, ۰/۷۹)	C2
(۰/۰۲, ۰/۱۳, ۰/۶۱)	(۰/۰۷, ۰/۲۲, ۰/۷۳)	(۰/۰۵, ۰/۱۸, ۰/۶۵)	C3
(۰/۱۹, ۰/۳۹, ۰/۹۹)	(۰/۱۴, ۰/۳۴, ۰/۹۶)	(۰/۰۸, ۰/۲۶, ۰/۸۴)	C4
(۰/۱۲, ۰/۳۲, ۰/۹۴)	(۰/۱۲, ۰/۳۲, ۰/۹۳)	(۰/۰۸, ۰/۲۵, ۰/۸۳)	C5
(۰/۱۲, ۰/۳۱, ۰/۹۲)	(۰/۱۱, ۰/۲۹, ۰/۸۹)	(۰/۰۹, ۰/۲۶, ۰/۸۱)	C6
C6	C5	C4	
(۰/۱۵, ۰/۳۴, ۰/۹۴)	(۰/۱۳, ۰/۳۲, ۰/۹۲)	(۰/۱۴, ۰/۳۳, ۰/۹۲)	C1
(۰/۰۸, ۰/۲۵, ۰/۸۲)	(۰/۰۸, ۰/۲۵, ۰/۸۰)	(۰/۱۳, ۰/۲۹, ۰/۸۴)	C2
(۰/۰۳, ۰/۱۷, ۰/۶۶)	(۰/۰۲, ۰/۱۶, ۰/۶۴)	(۰/۰۴, ۰/۱۷, ۰/۶۵)	C3
(۰/۱۱, ۰/۳۰, ۰/۸۹)	(۰/۱۲, ۰/۳۱, ۰/۸۸)	(۰/۰۴, ۰/۱۸, ۰/۷۳)	C4
(۰/۱۱, ۰/۲۹, ۰/۸۸)	(۰/۰۳, ۰/۱۶, ۰/۷۰)	(۰/۰۸, ۰/۲۶, ۰/۸۴)	C5
(۰/۰۳, ۰/۱۶, ۰/۷۰)	(۰/۰۸, ۰/۲۵, ۰/۸۲)	(۰/۰۶, ۰/۲۳, ۰/۸۰)	C6

در این بخش هر یک از موانع (معیارها) با نماد مشخص شده‌اند: موانع طرح کسب‌وکار با C1، موانع فرهنگی سازمان با C2، محدودیت‌های کارکنان با C3، محدودیت‌های مدیران با C4، موانع محیط خارجی با C5 و موانع مدیریت منابع انسانی با C6. جمع سطرها (D) و ستون‌ها (R) محاسبه و با توجه به روش مرکز ناحیه از حالت فازی خارج شدند. نتایج به همراه D+R، D-R و فازی‌زدایی آنها در [جدول \(۹\)](#) گردآوری شده است.

جدول ۹: محاسبه R، D+R و فازی‌زدایی آنها

Di+Ri	Ri	Di	
(1/۱۹, ۳/۲۹, ۱۰/۲۱)	(۰/۴۳, ۱/۴۰, ۴/۶۹)	(۰/۷۵, ۱/۸۹, ۵/۵۲)	C1
(1/۱۵, ۳/۲۵, ۱۰/۱۴)	(۰/۶۳, ۱/۷۱, ۵/۲۴)	(۰/۵۱, ۱/۵۰, ۴/۸۹)	C2
(۰/۹۵, ۲/۸۶, ۹/۳۵)	(۰/۶۹, ۱/۸۰, ۵/۳۶)	(۰/۲۶, ۱/۰۵, ۳/۹۸)	C3
(1/۲۰, ۳/۲۸, ۱۰/۱۳)	(۰/۵۱, ۱/۴۸, ۴/۸۱)	(۰/۶۹, ۱/۸۰, ۵/۳۲)	C4
(1/۰۸, ۳/۱۰, ۹/۹۳)	(۰/۵۰, ۱/۴۷, ۴/۷۹)	(۰/۵۷, ۱/۶۲, ۵/۱۴)	C5
(1/۰۵, ۳/۰۴, ۹/۸۸)	(۰/۵۳, ۱/۵۲, ۴/۹۱)	(۰/۵۱, ۱/۵۲, ۴/۹۷)	C6
۰/۴۴۰	۴/۲۸۵	(۳-۹۴, ۰/۴۸, ۵/۰۸)	C1
-۰/۱۸۹	۴/۲۱۷	(۴-۷۳, ۰-۲۱, ۴/۲۵)	C2
-۰/۷۰۱	۳/۸۴۹	(-۵/۱۰, -۰/۷۵, ۳/۲۸)	C3
۰/۲۸۲	۴/۲۷۰	(-۴/۱۲, ۰/۳۲, ۴/۸۰)	C4
۰/۱۴۳	۴/۱۰۷	(-۴/۲۱, ۰/۱۴, ۴/۶۴)	C5
۰/۰۰۰	۴/۰۶۲	(-۴/۴۰, ۰/۰۰, ۴/۴۳)	C6

در محور طول‌های نمودار علیّ، نشان‌دهنده مجموع شدت یک عنصر از نظر نفوذ‌کنندگی و نفوذپذیری است و محور عمودی چنانچه D-R موقعیت یک عنصر مثبت باشد، نفوذ‌کننده و چنانچه منفی باشد، تحت نفوذ قرار دارد [شکل \(۱\)](#).

شکل ۱: روابط علی دیمیتل فازی

فازی‌زدایی ماتریس T در [جدول \(۱۰\)](#) نمایش داده شده است که حاکی از درجه تأثیرگذاری و تأثیرپذیری هر یک از موانع شناسایی شده در بخش کیفی است. ارزش آستانه‌ای در این پژوهش، میانگین کل اعداد حاصل از ماتریس روابط مستقیم و غیرمستقیم T [جدول \(۱۰\)](#) برابر با ۰/۳۴۶ است؛ بنابراین هر کدام از عناصر که مقداری بیشتر از ۰/۳۴۶ داشته باشد به معنای تأثیرگذاری آن عنصر بر دیگر عناصر است. براین اساس تأثیرگذاری به صورت زیر مشخص می‌شود:

C1
بر C1, C5, C6, C3, C4, C2 تأثیرگذار است.

C2
بر C2, C4, C3 تأثیرگذار است.

C4
بر C4, C6, C1, C2, C3, C5 تأثیرگذار است.

C5
بر C5, C6, C1, C2, C3, C4 تأثیرگذار است.

C6
بر C6, C1, C2, C3, C5 تأثیرگذار است.

جدول ۱۰: ماتریس فازی‌زدایی شده

C6	C5	C4	C3	C2	C1
۰/۴۲۴	۰/۴۰۹	۰/۴۱۶	۰/۴۴۸	۰/۴۲۷	۰/۲۷۶
۰/۳۴۲	۰/۳۳۶	۰/۳۷۹	۰/۳۶۴	۰/۲۷۱	۰/۳۳۱
۰/۲۵۳	۰/۲۴۳	۰/۲۵۲	۰/۲۱۲	۰/۳۰۹	۰/۲۶۴

ادامه جدول ۱۰: ماتریس فازی‌زدایی شده

C6	C5	C4	C3	C2	C1	
۰/۳۸۶	۰/۳۹۵	۰/۲۷۳	۰/۴۷۲	۰/۴۲۸	۰/۳۵۲	C4
۰/۳۸۰	۰/۲۵۵	۰/۳۵۰	۰/۴۱۱	۰/۴۰۶	۰/۳۴۶	C5
۰/۲۵۰	۰/۳۴۶	۰/۳۲۲	۰/۳۹۹	۰/۳۸۵	۰/۳۴۷	C6

نتیجه‌گیری

محیط‌های جهانی و پویا نیاز سازمان‌ها به دوسوتوانی را به عنوان وسیله‌ای برای رقابت در بلندمدت افزایش داده است (Dolz *et al.*, 2019). دوسوتوانی به معنای اتخاذ یک رویکرد متعادل برای هدایت همزمان فعالیت‌های اکتشافی، بهره‌برداری و تحقق عملکرد بهتر سازمان به وسیله این تعادل است. با این وجود، در رابطه با چگونگی تحقق دوسوتوانی اختلاف نظر زیادی وجود دارد و تحقق آن را یک فرایند پیچیده می‌دانند (Brix, 2019). مطالعات محدودی در کشورمان انجام شده است و بررسی‌های به عمل آمده و با توجه به ماهیت خدماتی، در حال توسعه و رقابتی صنعت بیمه ایران، نقش راه جامعی در رابطه با عبور از موانع شکل گیری دوسوتوانی سازمانی وجود ندارد و تردیدهای قابل توجهی در رابطه با زمینه‌ها و محدودیت‌های خارجی و داخلی آن وجود دارد (Dolz *et al.*, 2019) که ترغیب مدیران به مورد توجه قرار دادن دوسوتوانی را دشوارتر می‌سازد. پژوهش حاضر، به موجب شکاف مطالعاتی حوزه دوسوتوانی سازمانی و در عین حال نیاز صنعت بیمه به دلیل ایجاد فضای رقابتی قابل توجه در این صنعت، به طور ویژه بخش خصوصی، که در سالیان اخیر به دلیل کاهش سهم بازار یک بنگاه دولتی رونق بیشتری به دست آورده است ولی از حمایت‌های بخش دولتی برخوردار نیست، به شناسایی جامع موانع تحقق دوسوتوانی سازمانی در بخش خصوصی صنعت بیمه و رتبه‌بندی این موانع برای تسهیل تصمیم‌گیری و اولویت‌بندی صحیح اقدامات مورد نیاز پرداخته است.

با بررسی ادبیات موضوع و انجام مصاحبه با خبرگان و طی فرایند تحلیل مضمون، ۲۳ مضمون فرعی شناسایی شد. این مضمونین در ۶ مضمون اصلی دسته‌بندی شدند: (الف) موانع فرهنگی سازمان شامل ۱. سبک اشتراک‌گذاری، ۲. ارائه الگوی مناسب و ۳. ارتباطات سازمانی. (ب) موانع محیط خارجی شامل ۱. تغییرات نیازهای اجتماعی، ۲. شدت رقابت بازار داخلی و بین‌المللی، ۳. سیاست‌های دولت در صنعت بیمه و ۴. قوانین و مقررات. (پ) موانع مدیریت منابع انسانی شامل

نمودار نتایج
نحوه ارزیابی
متغیرهای مورد
بررسی

۱. سیستم ارزیابی عملکرد، ۲. سیستم جبران خدمات و ۳. سیستم آموزش کارکنان. ت) موانع طرح کسبوکار شامل ۱. اهداف، ۲. راهبرد، ۳. شیوه تخصیص منابع، ۴. نحوه تعامل با خارج و ۵. ساختار سازمانی. ث) محدودیت‌های کارکنان شامل ۱. ترکیب نیروی انسانی، ۲. نداشتن تخصص، ۳. کمبود روحیه جستجو و آزمایشگری، ۴. فردگرایی و ناتوانی در تعامل با گروه کاری و ۵. روحیه تطبیق‌پذیری. ج) محدودیت‌های مدیران شامل ۱. نشناختن فرصت‌ها و بازار، ۲. بی‌علاقگی و بی‌تعهدی و ۳. ضعف در توانمندسازی کارکنان.

عامل طرح کسبوکار دارای بیشترین مقدار R-D (مثبت‌تر) است و نفوذ‌کننده‌ترین مانع محسوب می‌شود و محدودیت‌های کارکنان دارای کمترین مقدار R-D است و نفوذ‌پذیرترین مانع محسوب می‌شود. درواقع براساس نظر خبرگان طرح کسبوکار بیشترین تأثیر را بر سایر شاخص‌ها دارد و کمترین تأثیر را دریافت می‌کند. اولویت‌بندی موانع به ترتیب ۱. موانع طرح کسبوکار، ۲. محدودیت‌های مدیران، ۳. موانع محیط خارجی، ۴. موانع مدیریت منابع انسانی، ۵. موانع فرهنگی سازمان و ۶. محدودیت‌های کارکنان است. ترتیب موانع شناسایی شده حاکی از اهمیت طرح کسبوکار به عنوان ابزاری کلیدی برای رشد و موفقیت است که بر سایر حوزه‌های سازمان تأثیر چشمگیری دارد و با بررسی دقیق و صرف وقت در اجزای آن می‌توان زمینه‌ساز تحقق مفهوم دوسوتوانی در سازمان شد.

پژوهش حاضر تأیید‌کننده پژوهش رایش و برکنشاو (۲۰۰۸)^۱ است که ساختار سلسله‌مراتبی و فرهنگ بهره‌بردار و انعطاف‌ناپذیر را به عنوان مانع اکتشاف در دوسوتوانی سازمانی معرفی می‌کنند و جیانزینا-کاسوتاکی^۲ (۲۰۱۷) که برای مدیران (به‌ویژه مدیران میانی) نقش کلیدی در انسجام اکتشاف و بهره‌برداری قائل‌اند و پژوهش مام^۳ و همکاران (۲۰۱۹)^۴ که سیستم مدیریت منابع انسانی را بر دوسوتوانی فردی و سازمانی مؤثر می‌دانند؛ همچنین پژوهش اوبدا-گارسیا^۵ و همکاران (۲۰۲۰)^۶ که حل تنشی‌های اکتشافی و بهره‌برداری در واحد‌های مختلف سازمانی (تمایز ساختاری)، حل تنشی‌های خارج از مرزهای سازمان (روابط بین‌سازمانی) و بهره‌گیری از زمینه‌های سازمانی در دست‌یابی به دوسوتوانی سازمانی را مؤثر می‌دانند و مطالعه پالیوکایته و پاچس^۷ (۲۰۱۵) که مجموعه‌ای از پویش‌های محیطی، انتخاب راهبرد و قابلیت‌های یکپارچه مرتبط با شکل و شرایط اجتماعی در سازمان (تحت عنوان آینده‌نگاری سازمانی) را زمینه‌ساز دوسوتوانی سازمانی به شمار

-
1. Gianzina-Kassotaki
 2. Mom
 3. Úbeda-García
 4. Paliokaitė & Pačėsa

۱. به کارگیری گروه‌های چندگانه، متشکل از کارکنان با تخصص‌های مختلف که با ایجاد
 تنوع در دیدگاه‌ها و تخصص‌ها به ایجاد فضای ارتباطی بهتر، درک تفاوت‌ها و نیازهای واحدهای
 شرکت، تقویت و توسعه مهارت و همکاری میان اعضا متنه شود و تعادل میان بهره‌برداری و
 اکتشاف را تسهیل نماید.
۲. هدف‌گذاری‌های مشخص برای کارکنان با روش‌هایی مانند؛ MBO و SMART و اعمال
 رویکرد دوستوانی در اهداف فردی منتج از اهداف کلان سازمان با اعمال فرصت‌های جدید بازار
 مانند بیمه سایری صورت گیرد و همزمان بازخورد مستمر و دوره‌ای به کارکنان جهت رفع نقاط
 ضعف در رابطه با رویکرد اکتشاف و بهره‌برداری ارائه شود.
۳. به جستجوی الگوهای موفق در پیاده‌سازی دوستوانی سازمانی پرداخته و ضمن یادگیری
 از تجربیات دیگر سازمان‌ها به ایجاد محیط مناسب یادگیری و بهبود مستمر کمک نمایند. فرایند
 معرفی الگو در سطح کارکنان نیز ضروری است و نشان از اهمیت و تعهد شرکت به حوزه
 دوستوانی دارد، همچنین می‌تواند زمینه آموزش مناسب کارکنان به روش دیده‌بانی شغلی^۱ را
 فراهم آورد.
۴. مدیران به تحلیل بازار و شناسایی فرصت‌ها توجه داشته باشند (به طور ویژه در بخش
 بیمه‌های مربوط به داده‌های کلان، بیمه‌های شخصی‌سازی شده و استفاده از فناوری‌های نوین

1. Job Shadowing

مانند هوش مصنوعی و زنجیره بستکی^(۱) و راهبرد متناسبی برای پاسخ به نیازهای بازار تدوین کنند.
۵. ساخت فرهنگ حامی و تشویق کننده کارکنان، ایجاد محیط مثبت و انگیزشی در شرکت که
بر بهبود ارتباطات داخلی متمرکز است، همراه با ایجاد شفافیت در پیامها و همکاری بین بخش‌های
 مختلف که تأثیر بسزایی در رفع موانع دوسوتوانی در سازمان خواهد داشت.
۶. اجرای بهینه‌سازی نیروی انسانی (شامل مدیران و کارکنان) به وسیله مدیریت تنوع که به
شناسایی، جذب و حفظ کارکنان با پیشینه، فرهنگ و تجربه متفاوت منجر می‌شود و طیف نیازهای
سازمان برای تثبیت دوسوتوانی سازمانی را برآورده می‌سازد.

تشکر و قدردانی (اظهاریه)

بدین وسیله از حمایت معنوی همکاران علمی، داوران ناشناس و ویراستار علمی «نشریه فرایند
مدیریت و توسعه»، کمال تشکر را دارم.

منابع

- Birkinshaw, J., & Gupta, K. (2013). Clarifying the distinctive contribution of ambidexterity to the field of organization studies. *Academy of Management Perspectives*, 27(4), 287-298. <https://doi.org/10.5465/amp.2012.0167>
- Brix, J., (2019). Ambidexterity and organizational learning: revisiting and reconnecting the literatures, *The Learning Organization*, 26(4), 337-351. <https://doi.org/10.1108/TLO-02-2019-0034>
- Chams-Anturi, O., Moreno-Luzon, M. D., & Escoria-Caballero, J. P. (2019). Linking organizational trust and performance through ambidexterity. *Personnel Review*, 49(4), 956-973. <https://doi.org/10.1108/PR-07-2018-0239>
- Colbert, B. (2004), The complex resource-based view: implications for theory and practice in strategic human resource management, *Academy of Management Review*, 29(3), 341-358. <https://doi.org/10.2307/20159047>
- Dolz, C., Iborra, M., & Safón, V. (2019). Improving the likelihood of SME survival during financial and economic crises: The importance of TMTs and family ownership for ambidexterity. *BRQ Business Research Quarterly*, 22, 119-136. <https://doi.org/10.1016/j.brq.2018.09.004>
- D'Souza, D., Sigdyal, P., & Struckell, E., (2017), Relative ambidexterity: a measure and a versatile framework, *The Academy of Management*

۱. معادل مصوب فرهنگستان زبان و ادب فارسی برای وزارت بلاکچین

Perspectives, 31(2), 124-136. <https://doi.org/10.5465/amp.2016.0020>

- Ed-Dafali, S., Al-Azad, M. S., Mohiuddin, M., & Hassan Reza, N., (2023), Strategic orientations, organizational ambidexterity, and sustainable competitive advantage: Mediating role of industry 4.0 readiness in emerging markets, *Journal of Cleaner Production*, 401. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2023.136765>

Ghafary A, & Hashem Zadeh Khorasghani G. R. (2024). Identifying and Explaining Factors Affecting Organizational Ambidexterity for the Development of Technological Businesses of ACECR, Based on Qualitative Approach. *JMDP*. 36(4), 131-158. (In Persian) <https://doi.org/10.6118/jmdp.36.4.131>

Gianzina-Kassotaki, O., (2017). Leadership and ambidexterity: A multilevel analysis of the aerospace and defense organizations [Dissertation]. Warwick Business School. http://wrap.warwick.ac.uk/95904/1/WRAP_Theses_Gianzina-Kassotaki_2017.pdf (26 September 2017)

Gibson, C. B., & Birkinshaw, J., (2004). The Antecedents, Consequences, and Mediating Role of Organizational Ambidexterity, *Academy of Management Journal*, 209-226. <https://doi.org/10.2307/20159573>

Ghantous, N., & Alnawas, I., (2020). The differential and synergistic effects of market orientation and entrepreneurial orientation on hotel ambidexterity, *Journal of Retailing and Consumer Services*, 55, <https://doi.org/10.1016/j.jretconser.2020.102072>.

Gualandris, J., Legenvre, H. & Kalchschmidt, M. (2018), Exploration and exploitation within supply networks: examining purchasing ambidexterity and its multiple performance implications, *International Journal of Operations & Production Management*, 38(3), 667-689. <https://doi.org/10.1108/IJOPM-03-2017-0162>

Kassotaki, O. (2022). Review of Organizational Ambidexterity Research. *Sage Open*, 12(1). <https://doi.org/10.1177/21582440221082127>

Khastar, H. (2009). A Method for Calculating Coding Reliability in Qualitative Research Interviews. *Methodology of Social Sciences and Humanities*, 15(58), 161-174. (In Persian)

Latukha, M., Michailova, S., Selivanovskikh, L., Kozachuk, T., (2022), Talent management, organizational ambidexterity, and firm performance: Evidence from Russian firms, *Thunderbird International Business Review*, 64(5), 379-392. <https://doi.org/10.1002/tie.22251>

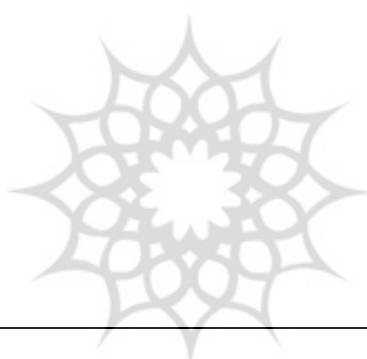
Lin, R. J. (2013). Using fuzzy DEMATEL to evaluate the green supply chain management practices. *Journal Of Cleaner Production*, 40, 32-39. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2011.06.010>

López-Zapata, E. & Ramírez-Gómez, A.D.J. (2023), Intellectual capital,

- organizational culture and ambidexterity in Colombian firms, *Journal of Intellectual Capital*, 24(2), 375-398. <https://doi.org/10.1108/JIC-08-2020-0286>
- Mom, T. J. M., Chang, Y.-Y., Cholakova, M., & Jansen, J. J. P. (2019). A Multilevel Integrated Framework of Firm HR Practices, Individual Ambidexterity, and Organizational Ambidexterity. *Journal of Management*, 45(7), 3009-3034. <https://doi.org/10.1177/0149206318776775>
- Nazari, K., vakili, Y., Khasdar, H., & Shahriari, S. (2021). Meta-Analysis of Organizational Ambidexterity Antecedents. *Innovation Management in Defensive Organizations*, 4(2), 1-22. (In Persian) <https://doi.org/10.22034/qjimdo.2021.266289.1395>
- Paliokaitė, A., & Pačėsa, N., (2015). The relationship between organizational foresight and organizational ambidexterity. *Technological Forecasting and Social Change*, 101, 165-181. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2014.03.004>
- Pourabedi, M. (2016). An Investigation of Organizational Ambidexterity dominant element in the scientific and technological organizations (Case study: ICECR). *Journal of Public Administration*, 8(1), 33-54. (In Persian) <https://doi.org/10.22059/jipa.2016.57501>
- Priyanka, Jain, M., & Dhir, S., (2022). Antecedents of organization ambidexterity: A comparative study of public and private sector organizations. *Technology in Society*, 70, 102046 <https://doi.org/10.1016/j.techsoc.2022.102046>
- Raisch, S. & Birkinshaw, J. (2008). Organizational ambidexterity: antecedents, outcomes, and moderators, *Journal of Management*, 34(3), 375-409. <https://doi.org/10.1177/0149206308316058>
- Scharp K. M., & Sanders, M. L., (2018). What is a theme? Teaching thematic analysis in qualitative communication research methods, *Communication Teacher*, <https://doi.org/10.1080/17404622.2018.1536794>
- Severgnini, E, Vieira, V., & Galdamez, E., (2018), The indirect effects of performance measurement system and organizational ambidexterity on performance, *Business Process Management Journal*, 24(5), 1176-1199. <https://doi.org/10.1108/BPMJ-06-2017-0159>
- Trieu, H., Nguyen, P., Nguyen, T., Vu, H., & Tran, K., (2023), Information technology capabilities and organizational ambidexterity facilitating organizational resilience and firm performance of SMEs, *Asia Pacific Management Review*, 28(4), 544-555. <https://doi.org/10.1016/j.apmrv.2023.03.004>
- Úbeda-García, M., Claver-Cortés, E., Marco-Lajara, B., & Zaragoza-Sáez, P., (2020). Toward a dynamic construction of organizational ambidexterity: Exploring the synergies between structural differentiation, organizational context, and interorganizational relations. *Journal of Business Research*, 112, 363-372. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2019.10.051>

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتابل جامع علوم انسانی

- Wang, C. L., & Rafiq, M. (2014). Ambidextrous Organizational Culture, Contextual Ambidexterity and New Product Innovation: A Comparative Study of UK and Chinese High-tech Firms. *British Journal of Management*, 25(1), 58-76. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8551.2012.00832.x>
- Wolf, T., Cantner, U., Graf, H., & Rothgang, M., (2019), Cluster Ambidexterity towards Exploration and Exploitation: Strategies and Cluster Management, *The Journal of Technology Transfer*, 44(6), 1840-1866. <https://doi.org/10.1007/s10961-017-9617-5>
- Zabiegalski, E. P. (2015), Learning Ambidexterity in Organization, Dissertation, The George Washington University.
- Zabiegalski, E. (2019), The Rise of the Ambidextrous Organization: The Secret Revolution Happening Right Under Your Nose, *Business Research Consulting*.
- Zhou, F., Wang, X., Lim, M. K., He, Y., & Li, L. (2018). Sustainable recycling partner selection using fuzzy DEMATEL-AEWFVIKOR: A case study in smalland-medium enterprises (SMEs). *Journal of Cleaner Production*, 196(1), 489-504. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2018.05.247>

نحوه ارجاع به مقاله:

دامغانیان، حسین، و قلعه آقابابائی، فرشته (۱۴۰۳). شناسایی موانع دوسوتوانی سازمانی در صنعت بیمه ایران. نشریه فرایند مدیریت و توسعه، ۳۷(۳)، ۱۱۹-۱۴۳.

Damghanian, H. & Ghaleh Agha Babaei, F. (2024). Identifying Obstacles to Organizational Ambidexterity in the Iranian Insurance Industry. *Management and Development Process*, 37(3).119-143.

DOI: [10.52547/jmdp.37.3.119](https://doi.org/10.52547/jmdp.37.3.119)

Copyrights:

Copyright for this article is retained by the author(s), with publication rights granted to Management and Development. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

